

РЕЦЕНЗИЯ

№ 1444
13.06.13

на дисертационен труд за получаване на
образователна и научна степен „ДОКТОР”

АВТОР: капитан-лейтенант асистент Тодор Димов Коритаров,
докторант във ВВМУ – Варна.

ТЕМА: Критерии за оценка на ефективността на
корабоплавателни дейности.

РЕЦЕНЗЕНТ: проф. д-р к.д.п. Благовест Чанев Белев – гр. Варна

I. Общи бележки

Предмет на дисертационния труд на докторанта Тодор Коритаров е системата „кораб-средства за управление-икономически резултат“. В по-широк аспект се търси разработване на система от критерии за оценка на риска и ефективността на корабоплаването. Така изследването е насочено към създаване на система от критерии за оценка на риска на кораба като техническо средство и като предмет на експлоатационна дейност.

Търсенето на решение на тези проблеми датира отдавна. Международният фрахтов пазар изживява трудни времена, като кризисната обстановка се подсилва от повишеното предлагане на тонаж. Тези условия на развитие изискват от корабособствениците да обръщат все по-голямо внимание на надеждността на корабите, на намаляването на разходите за експлоатация и повишаване на енергийната ефективност на корабите. Като най-сериозни аргументи за необходимостта от изследване на процесите във фрахтовия пазар може да се посочат:

1. Засилване на влиянието на голям брой фактори, които в близкото минало не бяха съществени: експлоатационни разходи, капиталови разходи при покупка на кораба, разходи за брегово или пристанищно обслужване, маркетинг, планиране и осъществяване на рейса, околна среда, мерки за управление на риска.

2. Нарушаване на баланса между търсенето и предлагането на фрахтовия пазар.

3. Определяне на факторите, от които зависи нивото на транспортните издръжки на корабите и фрахтовите цени и тяхното влияние на товаропотоците, структурата и направленията на морската търговия.

Докторантът показва, че е оценил необходимостта от разработване на система от критерии за адекватност на фрахтовия пазар на съвременната обстановка. Рисковите фактори при конструирането и експлоатацията на корабите са също сред въздействията върху пазара. В този аспект изследванията на докторанта и научните му ръководители са актуални за съвременното корабоплаване и предоставят решение едновременно на икономическа и инженерна задача. Това ми дава основание да считам, че докторантът познава добре проблема и начините за намиране на нови решения.

Като цяло дисертационният труд е структуриран добре и според изискванията на правилника. Той се състои от въведение, пет глави и заключителна част, всичко това в обем от 218 стр., от които основната съдържателна част е 202 стр. и литературна справка – 6 стр.

Уводната част на труда е в обем от три страници, на които е формулиран предметът, целта и съдържанието на дисертацията. В изложението са допуснати някои правописни грешки, които привличат вниманието, но не намаляват ценността на изследването.

Избраните методи за изследване приемам като целесъобразни. Те се основава на характера на фрахтовия пазар и съчетанието на икономически и инженерни фактори в неговата същност. Направен е сравнителен анализ на развитието му през годините назад до наши дни и промяната в условията на все по-голямата глобализация на съвременния свят.

От представените документи се вижда, че докторантът е изпълнил изискванията на Закона и Правилника за развитие на академичния състав. Положил е изискуемите по работния план изпити. Получил е необходимите умения и опит за научна и педагогическа дейност и качества за научен работник. Има седем публикации по дисертационния труд, две от които на международни конференции и пет в научни списания. Публикациите отразяват изводите от литературния анализ и резултатите от изследователската част на дисертацията. Две от публикациите са направена съвместно с научните ръководители.

II. Оценка на литературния анализ и на достиженията по разработвания в дисертационния труд проблем

Оценката на литературния анализ е направена по съдържанието на първа глава. Обхваща 149 заглавия – 78 на кирилица и 71 на латиница. Обзорът е направен по данни на учебници, монографии, публикации от научния и периодичен печат. Оценявам литературния обзор с положителна оценка. Правя извода, че докторантът е добре осведомен за

актуалността и значимостта на проблема. Изводът ми се потвърждава и от броя на цитираните заглавия. Не мога да спестя следната важна забележка – недостатъчен анализ на положителните и отрицателните страни на предлаганите решения и изводи в цитираните трудове, в духа на решавания в дисертацията проблем.

Обзорът е направен като структурно са разгледани няколко важни за изследването направления: анализ на рисковете при техническата експлоатация на кораба, анализ на търговските рискове, анализ на смесените превози „река-море“ и др.

На базата на обзора са направени необходимите изводи за избор на модела за решаване на поставения проблем и подход за оценка на неговата ефективност. На базата на това са формулирани и задачите за решаване в дисертационния труд.

Направения литературен обзор оценявам положително, но имам и някои съществени бележки:

1. Цитираните източници не са подредени по азбучен ред.
2. Използваният стандарт за цитиране не е достатъчно информативен.

III. Оценка на научното съдържание на дисертацията

Научното съдържание на дисертационния труд е представено в глави 2, 4 и 5. Основно научният подход е приложен във втора и пета глава.

Във втора глава е показано решаването на първа и втора задача – критерии за оценка и управление на риска при търговската и техническата експлоатация на кораба и критерии, процедури и технически средства за оценка на риска при управление на движението на кораба по време на експлоатация.

В първа част на втора глава конкретен обект на изследване са корабите с ограничен район на плаване в Черно и Средиземно море и в системата „Дунав-Майн-Рейн“ след 1980г., а във втора част на главата са кораби от типа „река-море“, обслужващи смесените превози „река-море“ в специални условия, отговарящи на изискванията на морската и речна навигация.

Анализът е подкрепен с изследване на влиянието на най-важните фактори върху строежа на този тип кораби – конструктивни (минимална металоемкост, експлоатационна надеждност на корпуса, задоволителен коефициент на обща пълнота) и експлоатационни (навигационни особености на районите на плаване, особености на обработката на товарите).

Въз основа на този анализ са приведени критериите, формиращи риска от пречупване на корпуса на корабите, плаващи съответно в системата „Дунав-Майн-Рейн“ и в „Големия европейски плавателен пръстен“.

Оценката ми за втора глава и за нейното теоретично и научно ниво е много добра.

Имам следните бележки към техническото оформяне на втора глава:

- Номерацията на формулите не е направена достатъчно коректно;
- Не е спазена подредбата на текста и са пропуснати надписи на някои таблици;
- Използван е различен шрифт при оформяне на текста от съдържанието и надписите в таблиците и фигурите.

В трета глава са представени теорията на управлението и нейното конкретно приложение в автоматизацията на морския транспортен комплекс както и анализ на съвременният подход за технологично реализиране на функциите на автоматизираната система за корабоводене.

Трябва да подчертая изчерпателността на изложението и анализа на получените резултати. Авторът и научните му ръководители са се постарали да обхванат доста широк спектър от автоматизирани дейности в корабната експлоатация, като акцентът е поставен върху безопасността на плаване и средствата за нейното осигуряване.

Бих желал да отбележа някои съществени резултати от тази част на дисертационния труд:

- разработен е алгоритъм за избор на най-вероятната апостериорна управляваща хипотеза между голям брой априорни алтернативи;
- предложена е логическа процедура за оценка на правилността на избора на конкретна програма за маневриране при спазване на МППСМ;
- извършен е анализ на задачите, критериите и техническите средства за осигуряване на ефективността на корабоплавателните дейности.

Оценявам положително изследванията и получените резултати в тази глава. Имам и следните забележки към написаното в нея:

1. Формулите не са номерирани подходящо и не следват общата за дисертацията номерация – номерацията за всяка глава въври сама за себе си.
2. Анализът на резултатите не използва информацията от втора глава, което създава впечатлението, че всяка глава е писана сама за себе си.
3. Направените изводи в края на трета глава не са достатъчно добре обосновани с препратки към съдържанието ѝ.

В четвърта глава е направен анализ на причините за създаването и прилагането на стратегията „е-навигация“. Подробно са описани причините за нейното създаване и развитие през годините до днес. Извършен е критичен анализ на резултатите от прилагането на стратегията в контекста на безопасната експлоатация на корабите. В изводна форма са представени инструменти за прилагане на стратегията „е-навигация“ в подпомагане на капитаните на кораби при вземането на решения с цел избягване на аварии.

Забележките ми към съдържанието на тази глава са същите както и в предишната.

В пета глава са представени критерии за икономическа ефективност на кораб в експлоатация. На базата на статистика на ООН и данни от корабоплавателни компании е направен анализ на прилаганите мерки за повишаване на експлоатационната ефективност на корабите в съвременните условия на развитие на пазара. Въз основа на анализите и изводите в тази глава докторантът е разработил и апробирал калкулатор за пресмятане на тайм-чартърния еквивалент при различни варианти на експлоатация на един кораб.

IV. Оценка на приносите

Според направените изводи от теоретичната и експерименталната част на дисертацията приносите може да се обединят в следните две групи – научно-приложни и приложни.

1. Научно-приложни приноси:

- приемам формулираните в заключението на дисертационния труд седем научно-приложни приноси.

2. Приложни приноси:

- приемам формулираните в заключението на дисертационния труд осем приложни приноси.

Получените резултати могат да се използват пряко и в области, които са извън сферата на изследването: обучение на курсанти, студенти и за следдипломна специализация, както и в корабоводителската практика.

Доказателство за използване на резултатите от разработката са приложените от докторанта референции:

- Референция от г-н Ангел Забуртов – Генерален директор на ДП „Пристанищна инфраструктура“.

- Референция от КДП Живко Христакев Петров – Изпълнителен директор на ИА „Морска администрация“.

- Референция от г-н Огнян Денчев Костадинов – Мениджър на „ДЕЛТА ШИПИНГ СЪРВИСИС“ ООД.

Главните части на труда са докладвани и публикувани на две научни конференции. Авторефератът отразява резултатите на изследването. Той е обективен, точен и в него са взети под внимание направените при предварителната защита забележки.

V. Допълнителни забележки към труда

По качеството и съдържанието на изследването изложих моите забележки. Но държа да добавя някои забележки от методичен и методологичен характер:

1. На места в трета глава текстът е натоварен с общоизвестни факти, които би трябвало да са част от съдържанието на литературния обзор.

2. Докторантът е допуснал използването на различни шрифтове при оформянето на текста в дисертацията.

Имам забележки относно стила на изказа и правописа на докторанта, но смятам, че тези грешки са присъщи на повечето от начинаещите в науката.

Посочените забележки, включително и тези от другите раздели на рецензията, са повече от методическо естество и не намаляват добрата оценка, която давам на дисертационния труд. Препоръчвам на автора да не ги пренебрегва в бъдещата си дейност при подобряване на наукообразния вид на своите трудове.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Докторантът е получил нужната подготовка и умения за провеждане и ръководене на учебна и научна дейност. Предложеният дисертационен труд има нужните качества и приноси за присвояване на образователна и научна степен „ДОКТОР”, съгласно Закона и Правилника за РАСРБ.

Предлагам на уважаемото Научно жури на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров” да присъди образователна и научна степен „ДОКТОР” на капитан-лейтенант инж. Тодор Димов Коритаров в научна специалност 5.5 „Транспорт, корабоплаване и авиация”, докторска специалност „Експлоатация на водния транспорт, морските и речните пристанища”.

12.06.2017 г.

гр. Варна

Рецензент:.....

Проф. д-р к.д.п. Благовест Белев